

noot 1 *recruiter*: iemand die personeel werft en selecteert met de bedoeling een openstaande vacature te vervullen

noot 2 *MBA* (afkorting van *Master of Business Administration*): een beroepsgerichte bedrijfskundige en bedrijfseconomische studie

noot 3 *outside the box*: buiten de gebruikelijke kaders

Tekst 4

De selfie-rage getuigt van een grote honger om gezien te worden

(1) Ik had hem al gezien, de jongen met de mooiste kuif: een zwierige dot zwart haar, aan de wortels gebleekt tot een soort geel. Die zondag hing hij met zijn vrienden rond in de tuin van een mausoleum in New Delhi. Minutenlang was hij bezig om de kuif in model te krijgen. Toen stapte hij op me af. Selfie, *madam*? Tuurlijk. Wie ben ik om te weigeren? Ik loop hier verder toch maar in de weg. Dus zag ik mijn schaaachtige blik weerspiegeld in het scherm van zijn mobieltje. Klik. *Thank you. Bye bye.*¹⁾

(2) Ik reis momenteel een paar weken door India, en ben dagelijks een exotisch stylingornament in de selfies van Indiërs. Het is een rare gewaarwording. Eigenlijk vooral omdat er nauwelijks contact is. De fotografen vragen niet naar mijn naam en kijken me nauwelijks aan. Klik, weg zijn ze. Zo'n selfie heeft geen verhaal. Er is geen inbedding in iets breders. Over dit plaatje valt straks niets te vertellen, er valt alleen maar naar te kijken. Dat zal dus wel de bedoeling zijn.

(3) Wij mensen zijn meesters in het maken van voorstellingen van hoe het was of zou kunnen zijn. Wat we heel moeilijk kunnen, is daadwerkelijk aanwezig zijn op een plek. Die geest van ons fladdert constant

weg. Hup, daar vertrekken we alweer met de volgende halve gedachte. Ik denk dat dit gebrek aan aanwezigheid eigenlijk pijn doet.

Voor mij zijn die selfies een soort schreeuw: ik ben hier! Toch? Ja, kijk, want ik zie mezelf. En als ik de selfie post, zien mijn vrienden me ook en besta ik extra. Die drang om eindeloos te documenteren waar je bent, getuigt voor mij van een onbeholpen maar groot verlangen naar aanwezigheid.

(4) Het lijkt veel Indiërs behoorlijk goed te gaan. Toch kun je hier nog steeds niet heen om de mensen die op straat leven, hurkend onder een zeiltje. Ze eten in het openbaar, poepen in het openbaar, hebben seks in het openbaar. Weerloos voor elke blik. Ook met hen heb ik geen contact. Waar de selfie-makers vooral hun eigen blik opvangen in het scherm van hun mobiel, weren deze mensen mijn blikken af. Dat is de enige privacy die ze hebben.

(5) In discussies over privacy hoor je vaak zeggen dat 'men' tegenwoordig van alles van je ziet. Ik denk dat deze angst misplaatst is. Zeker, ons gedrag wordt opgeslurpt en omgezet in data waar statistische bewerkingen op worden los-

70 gelaten. Met als gevolg dat je ‘ge-
personaliseerde’ advertenties krijgt.
Of dat het nieuwe verzekerings-
aanbod op jouw risicoprofiel is toe-
gesneden. Of dat de gemeente be-
leid loslaat op jouw categorie mens.
75 Met kijken heeft dit alles echter bar
weinig van doen. Er is niemand aan
te pas gekomen die zijn oog op jou
heeft laten vallen, en die jou per-
soonlijk liket of misschien disliket.
80 Het zijn louter machines die jouw
data verwerken en een ‘persoonlijk’
aanbod verzenden.
(6) “God is dood, maar de mensen
85 weten het nog niet”, zei Nietzsche²⁾
ooit. Voor mij gaat die uitspraak
over de afwezigheid van de blik van
boven, en over ons onvermogen om
tot ons door te laten dringen wat het
90 betekent dat er niet langer vanzelf-
sprekend iemand naar je kijkt. Er is
geen god die jouw zieltje door-
grondt en de boekhouding van jouw
leven bijhoudt. Ook het grote boek
95 van Sinterklaas is dichtgeklapt. Wie
ervan huivert dat zijn privacy wordt
bedreigd omdat hij bekeken wordt

naar: Marjan Slob

uit: de Volkskrant, 16 december 2018

Marjan Slob is essayist en filosoof.

noot 1 *Thank you. Bye bye:* Dank u wel. Tot ziens.

noot 2 Friedrich Nietzsche (1844-1900) was een invloedrijke Duitse filosoof.

door de regering of door grote be-
drijven, leunt op die oude fantasie
100 over de blik van bovenaf – die
fantasie die Nietzsche achterhaald
acht. Persoonlijke aandacht van
machtigen krijg je helaas alleen
maar als zij jou een gevaar achten.
105 **(7)** In de wereld na Nietzsche is de
vanzelfsprekendheid en alomtegen-
woordigheid van een op jou ge-
richte blik verdwenen. Hoeveel sur-
veillancecamera’s er ook hangen in
110 de openbare ruimte, hoeveel data
over klikgedrag de Googles van de
wereld ook bijeenschrapen, de mo-
derne angst is dat je er in spiritueel
opzicht aan toe bent zoals de dak-
lozen in India: niemand kijkt werke-
115 lijk naar je. Je bent onopgemerkt
gebleven. In zo’n situatie is privacy
niet aan de orde.
(8) Voor mij getuigt de selfie-rage
120 van een grote honger om gezien te
worden. Als mens snak je ernaar
een blik op jezelf te voelen.
Desnoods die van jezelf.

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen.

Het College voor Toetsen en Examens is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.